

V Praze, 11. října 2022

Prohlášení České společnosti pro ekologii k požáru v národním parku České Švýcarsko

Rozsáhlý požár v NP České Švýcarsko patřil k hlavním událostem léta 2022. Nechceme hodnotit, zda bylo možné některým škodám zabránit a kdo je za to případně odpovědný. Považujeme však za důležité zdůraznit ekologické a praktické aspekty celé situace a tím vyzvat ke konstruktivní debatě, z níž by měla vyplynout strategie dalšího fungování národních parků v souladu s jejich posláním. Domníváme se, že tato diskuse by měla vycházet z následujících poznatků:

- Oheň je přirozenou součástí vývoje a fungování mnoha původních ekosystémů, včetně středoevropské krajiny. Zvláště to platí pro jehličnaté lesy na suchých písčitých půdách, které rostou i v NP České Švýcarsko. Vědecké studie ukazují, že v minulých tisíciletích a staletích hořely často. Požáry tak významně ovlivnily aktuální podobu nejcennějších biotopů NP (např. reliktní bory) a byly běžnou součástí lesní dynamiky. Relativně malé a časté požáry zároveň bránily hromadění dřeva na velkých plochách, a tím znemožňovaly vznik požárů většího rozsahu.
- Vliv ohně se v našich lesích podařilo potlačit až relativně nedávno. Absence ohně umožnila pěstování hustých, u nás převážně jehličnatých lesů s velkou zásobou dřeva. Cílené upřednostňování hospodářsky výhodných dřevin v čele se smrkem pak potlačilo přirozenou pestrost a rozrůzněnost lesů, která rovněž brání plošnému šíření požárů. Velký objem dřeva (tedy paliva), v součinnosti s klimatickou změnou vedoucí k teplotním a srážkovým extrémům, dramaticky zvýšil pravděpodobnost vzniku požárů, které nelze zvládat běžnými hasicími postupy.
- Požáry pro přírodu nemusí znamenat katastrofu. Požár v NP České Švýcarsko vytvořil rozmanitou mozaiku stanovišť postižených ohněm různé intenzity a otevřel prostor pro vznik nových, přírodně bohatších společenstev. Už nyní na shořelých plochách najdeme řadu specializovaných organismů, často včetně kriticky ohrožených, které z nastalé situace dokáží těžit. Vzniklá požářiště představují dlouhodobý přínos pro přírodu NP a příležitost pro přirozený vývoj jeho ekosystémů.

Z toho vyplývají následující závěry:

1. V nejbližších letech lze očekávat dynamický a prostorově rozrůzněný vývoj společenstev na požářišti. Na mnoha místech povede poměrně rychle k novému lesu, na jiných může sukcese probíhat pomaleji, což je stav přirozený a vítaný. Shořelé plochy budou velmi pravděpodobně zajímavé i pro návštěvníky národního parku. Není tedy žádný důvod vyhořelé plochy uměle zalesňovat – naopak, přirozená sukcese představuje nejlepší možnost, vedoucí nejen k vysoké přírodní rozmanitosti, ale také k vyšší odolnosti vůči dalším požárům.
2. Velké požáry hrozí nejen v chráněných územích, ale i v hustěji osídlených, hospodářsky využívaných oblastech, kde jejich dopady mohou být katastrofální a tragické. Přístup k lesům proto musí být striktně rozrůzněný v závislosti na jejich hlavním účelu (ochrana biodiverzity vs. hospodářské lesy).
3. Požární ochrana by měla spočívat především v systému preventivních opatření, která zamezí šíření požáru mimo jasně ohraničené plochy (oddělené protipožárními pásy, přístupovými cestami, preventivně vypálenými plochami a podobně), v nichž se bude případný požár pouze usměrňovat a kontrolovat. Preventivní protipožární opatření je zapotřebí připravit především s ohledem na ochranu zdraví a majetku (např. protipožární pásy kolem sídel v podobě „lesoparků“, listnatých porostů nebo bezlesí atd.).
4. V dlouhodobější perspektivě je zároveň potřeba pracovat na opatřeních, která snižují množství hořlavé biomasy v lesích. Mezi tato opatření patří cílená pastva nebo řízené vypalování.

Požár v Českém Švýcarsku způsobil ekonomické škody a škody na majetku, ale vytvořil ekologicky velmi cenné prostředí. Pokud se z něj dokážeme poučit a přijmeme opatření, která opakování podobných scénářů zabrání, pak z ohně v národním parku České Švýcarsko nebude profitovat jen příroda a ohrožené druhy, ale také naše společnost. Z tohoto hlediska považujeme za nemístné pokusy přehodnocovat smysl národních parků, kde na prvním místě musí vždy figurovat ochrana biodiverzity. Zároveň je ale zapotřebí pracovat na opatřeních, která budou minimalizovat rizika dopadu na bezpečnost a majetek v okolní, člověkem běžně využívané krajině.

Za výbor České společnosti pro ekologii

Prof. David Storch, Ph.D. (předseda)

Česká společnost pro ekologii o.s.
Branišovská 31 370 05 České Budějovice
cspe@prf.jcu.cz www.cspe.cz
IČ: 22689991